

Sygn. akt I CSK 511/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

Protokolant Beata Rogalska

w sprawie z powództwa P. K.

przeciwko D. M.

o ochronę dóbr osobistych,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 26 kwietnia 2017 r.,

skargi kasacyjnej Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 19 października 2015 r., sygn. akt VI ACa .../14,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód P.K. wniósł o zobowiązanie pozwanego D. M. do złożenia - na stronie internetowej [...] i w lokalnej prasie, tj. w [...] - oświadczenia, iż nieprawdziwe są informacje, że:

1. „burmistrz P.K. podtrzymywał największe patologie w gminie O.”,
2. „po dwóch latach kadencji burmistrza P. K. w Urzędzie Gminy panuje ogromny nepotyzm i niekompetencja oraz są zatrudniani urzędnicy po układzie znajomości nie mający elementarnej wiedzy o procedurach samorządowym urzędów miejskich”,
3. „po pierwszych dwóch latach kadencji P. K. popełniono szereg poważnych przestępstw na szkodę interesu publicznego mieszkańców gminy”,
4. „gminą rządzą ludzie układu z tzw. kliki K., którzy są umiejscowieni w różnych przestępczych stowarzyszeniach związanych z o. samorządem działających na zasadzie zorganizowanych grup”,
5. „za czasów burmistrza K. w O. ujawniła się również sprawa przejmowania majątków w O. w wyniku masowych fałszerstw ksiąg wieczystych i innych dokumentów”,
6. „jak do tej pory burmistrz nie wykazał i nie reprezentuje w żadnej sprawie mieszkańców O.”,
7. „jakoby burmistrz P.K., widząc swoją niewiedzę i niekompetencję swoich zatrudnionych urzędników i swoich radnych z Forum Samorządowego gmin, których sam promował, szukał teraz rozpaczliwie pomocy u prawników u organu nadzoru”,
8. „występuje klika ludzi K.”,
9. „uchwała statutowa została sfałszowana w naszym urzędzie gminy i w takiej zmienionej formie została wysłana przez burmistrza do zatwierdzenia”.

Powód wniósł również o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów procesu a na rzecz Polskiego Czerwonego Krzyża kwoty 10.000 zł.

W uzasadnieniu wskazał, że pozwany rozpowszechnia na stronie [...] nieprawdziwe i obraźliwe informacje dotyczące jego osoby. Narażają one powoda pełniącego funkcję burmistrza Gminy O. na szwank w oczach opinii publicznej.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa, podnosząc, że nie jest autorem wskazanych w pozwie wpisów, ani osobą odpowiedzialną za ich redagowanie i publikowanie. Wskazał jednak, że - w jego ocenie - treść tych wpisów jest prawdziwa i nie narusza dóbr osobistych powoda.

Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z dnia 19 lutego 2014 r. uwzględnił w całości roszczenie powoda o zobowiązanie pozwanego do złożenia oświadczenia o treści sprecyzowanej w żądaniu pozwu, zasądził od pozwanego na rzecz Polskiego Czerwonego Krzyża kwotę 3.000 zł, oddalił dalej idące żądanie w tym zakresie i orzekł o kosztach procesu, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia i wnioski.

Powód stworzył portal internetowy „[...]”, umożliwiający lokalnej społeczności przekazywanie opinii i wiadomości na temat życia gminy. Na stronie tego portalu – [...] - wielokrotnie publikowano zdjęcie powoda oraz wypowiedziane pod jego adresem, jako burmistrza Gminy O., zarzuty podtrzymywania i wspierania największych patologii w tej gminie; zamieszczano informacje o niekompetencji urzędników, panującym w Urzędzie Gminy nepotyzmie, działaniu układu powiązanego z grupami przestępczymi, popełnianiu przestępstw na szkodę interesu mieszkańców gminy oraz kierowniczej roli powoda w procederze fałszowania ksiąg wieczystych, związanym z nielegalnym przejmowaniem majątków. Za każdym razem wpisom zawierającym takie treści towarzyszyło wskazanie imienia i nazwiska powoda.

Powód w trakcie kadencji burmistrza nigdy nie był karany sędownie ani oskarżony o jakikolwiek czyn karalny, w szczególności opisany na stronie internetowej. Pozwany nie zastosował się do wezwania powoda i nie zamieścił na stronie [...] oświadczenia o sprostowaniu informacji dotyczących powoda jako nieprawdziwych.

Sąd Okręgowy, oceniając tak ustalony stan faktyczny w płaszczyźnie art. 23 i art. 24 k.c., uznał powództwo za uzasadnione. Wskazał, że przytoczone treści

postów zawierały informacje, które u zwykłego odbiorcy mogły wywołać przekonanie o nieprawidłowym, wręcz przestępczym, działaniu powoda, który wykorzystuje sprawowaną funkcję publiczną do własnych celów. Wypowiedzi te naraziły powoda na utratę zaufania społecznego niezbędnego do wypełniania mandatu społecznego i mogły nadszarpnąć jego dobre imię. Pozwany nie udowodnił prawdziwości zawartych w nich twierdzeń o faktach; tym samym nie wykazał, że jego działanie nie było bezprawne. To, że nie jest bezpośrednim autorem wpisów, postów i nośników informacji dotyczących powoda, nie zwalnia go z odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych powoda; pozwany stworzył portal umożliwiający anonimowym użytkownikom zamieszczanie nieprawdziwych informacji oraz krzywdzących sugestii i nim administruje.

Uwzględniając żądanie zmierzające do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych powoda, Sąd Okręgowy miał uwadze skalę tego naruszenia i jego zasięg. Dostrzegając zaś w działaniu pozwanego elementy winy, uznał za usprawiedliwione częściowe uwzględnienie - na podstawie art. 448 k.c. - żądanie zasądzenia na wskazany przez powoda cel społeczny kwoty 3.000 zł.

Sąd Apelacyjny w [...], na skutek apelacji pozwanego, wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że z treści oświadczenia, do którego złożenia został zobowiązany pozwany, wyeliminował sformułowania zawarte w pkt 1, 6, 7 i 8, ograniczył miejsce opublikowania tak zmodyfikowanego oświadczenia do strony internetowej [...], oddalił żądanie zapłaty odpowiedniej sumy na cel społeczny, oddalił apelację w pozostałej części i orzekł o kosztach procesu. Uznał, że wypowiedzi objęte wymienionymi punktami zawierają opinie i oceny nie dające się zweryfikować w kategoriach prawdy lub fałszu. Podzielił ocenę Sądu pierwszej instancji, iż pozostałe wypowiedzi naruszyły dobre imię powoda oraz że odpowiedzialność za to ponosi pozwany, który jako moderator strony internetowej miał wpływ na zamieszczane na niej materiały i był ich współautorem. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na to, że pozwany (z zawodu informatyk) był osobą, dla której przedsiębiorstwo świadczące usługi drogą elektroniczną stworzyło stronę [...], umożliwiającą innym osobom dokonywanie na niej wpisów. Wskazał, że skoro z nieprawdziwymi informacjami naruszającymi dobra osobiste powoda mogły

zapoznać się wyłącznie osoby odwiedzające stronę internetowa [...], to wystarczające dla usunięcia skutków tego naruszenia będzie opublikowanie oświadczenia pozwanego na tym forum. Stał również na stanowisku, że obciążenie pozwanego obowiązkiem zapłaty sumy 3.000 zł na rzecz Polskiego Czerwonego Krzyża byłoby konsekwencją zbyt daleko idąca, biorąc pod uwagę fakt, że nie wszystkie twierdzenia powoda wskazujące na bezprawność naruszenia jego dóbr osobistych okazały się uzasadnione.

W skardze kasacyjnej Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. W ramach podstawy naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), zarzucił naruszenia art. 24 k.c. przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że pozwany był jednocześnie moderatorem strony [...] i współautorem zamieszczonych na niej artykułów oraz przypisaniu mu z tego powodu odpowiedzialności za te wpisy bez jednoznacznego wskazania przepisów właściwych ustaw jako wyłączających bezprawność działania pozwanego - albo za wpisy osób trzecich albo za swoje. Powołując się na art. 398³ § 2 k.p.c., wskazał również na naruszenia art. 54 ust. 1 w związku z art. 45 Konstytucji oraz art. 10 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w związku z art. 6 tej Konwencji, gwarantujących każdemu wolność do wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji, a także prawo do rozpoznania sprawy przez niezależny, niezawisły sąd.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

U podstaw zaskarżonego wyroku legło stwierdzenie, że pozwany ponosi odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych powoda treścią wpisów na stronie internetowej [...] jako ich współautor oraz twórca i administrator tej strony. Podniesionym w skardze kasacyjnym zarzutem zmierzającym do podważenia takiej kwalifikacji podstaw odpowiedzialności pozwanego nie można odmówić słuszności.

Uznanie, że pozwany naruszył dobra osobiste powoda własnym działaniem sprawczym przez zamieszczenie na stronie internetowej wypowiedzi godzących w te dobra byłoby uzasadnione w przypadku ustalenia, że istnieją podstawy do przypisania mu autorstwa (współautorstwa) tych wypowiedzi.

Wskazane przez Sąd Apelacyjny okoliczności mające usprawiedliwiać taką ocenę budzą jednak - co trafnie zarzucił skarżący - istotne zastrzeżenia.

Sąd Apelacyjny, uznając pozwanego za współautora publikacji godzących w dobra osobiste powoda, zwrócił szczególną uwagę na to, że na stronie internetowej obok tych publikacji umieszczone były zdjęcia powoda autorstwa pozwanego oraz że dane wykorzystane w treści tych publikacji również pochodziły od pozwanego, który uzyskał je jako obserwator sesji Rady Gminy. Trzeba jednak zauważyć, że powód w sprawie niniejszej nie domagał się ochrony swojego wizerunku. Słusznie zarzucił skarżący, że wskazane okoliczności powinny skłonić Sąd Apelacyjny do rozważenia, czy nie zachodzą przesłanki usprawiedliwiającej odpowiedzialności pozwanego jako pomocnika przy naruszeniu dobrego imienia powoda (art. 422 k.c.). Wymagałoby to jednak stwierdzenia, że pozwany działał umyślnie jako osoba pomagająca w naruszeniu dóbr osobistych powoda oraz że między jego działaniem a naruszeniem tych dóbr zachodzi normalny związek przyczynowy. Sąd Apelacyjny rozważań takich nie przeprowadził; błędnie natomiast utożsamiał dysponowanie przez pozwanego legalnymi informacjami oraz wykonanymi przez niego zdjęciami powoda z działaniem sprawczym naruszającym jego dobra osobiste, co usprawiedliwia zarzut naruszenia art. 24 k.c.

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku można wnioskować, że odpowiedzialność pozwanego jako administratora strony internetowej [...] za naruszenie dóbr osobistych powoda podlega również ocenie na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1030 ze zm.; dalej: „u.ś.u.d.e.”), implementującej dyrektywę 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (Dz. Urz. UE L 178.1). Sąd Apelacyjny odwołał się bowiem do stanowiska Sądu Najwyższego zajętego w wyroku z dnia 14 stycznia 2015 r., II CSK 747/13 (OSNC 2016, nr 1, poz. 9), w którym przyjęto, że odpowiedzialność podmiotu świadczącego *hosting* zachodzi wtedy, gdy posiada on wiedzę o bezprawnym charakterze udostępnionych za jego pośrednictwem danych, a także wówczas, gdy mimo otrzymania urzędowego zawiadomienia lub uzyskania wiarygodnej wiadomości o

bezprawnym charakterze udostępnionych danych nie uniemożliwił on dostęp do tych danych. W odniesieniu do pozwanego - jak wynika z wywodów Sądu Apelacyjnego - przesłanki te nie zostały spełnione.

Przytoczony pogląd nawiązuje do treści art. 14 ust. 1 u.ś.u.d.e., określającego przesłanki zwalniające usługodawców hostingowych z odpowiedzialności za przechowywane dane. Zastosowanie tego przepisu do oceny zasadności powództwa wymagało w pierwszej kolejności ustalenia, czy pozwany może być uznany za usługodawcę w rozumieniu art. 2 pkt 6 u.ś.u.d.e. Zgodnie z tym przepisem usługodawcą jest osoba fizyczna lub prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadząc, chociażby ubocznie, działalność zarobkową lub zawodową świadczy usługi drogą elektroniczną. Sąd Apelacyjny poprzestał na ustaleniu, że pozwany jest z zawodu informatykiem. Nie wskazał natomiast, czy udostępnienie przez niego strony internetowej innym osobom nastąpiło - chociażby ubocznie - w ramach działalności zarobkowej lub zawodowej.

Wskazane wadliwości oceny zasadności powództwa uniemożliwiają skuteczne odparcie zarzutów naruszenia wskazanych przez skarżącego przepisów Konstytucji oraz Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

jw

kc